

نگاهی به اقتصاد

سردبیر

سال ۱۳۹۹ در شرایطی آغاز شد که به دنبال شدت یافتن تحریم‌های ظالمانه اولیه و ثانویه آمریکا، فعالیت‌های مالی و اقتصادی ایران با چالش‌های فراوانی مواجه شد. کاهش شدید صادرات نفتی و در نتیجه، کاهش چشمگیر منابع ارزی کشور همراه با مشکلات پیش آمده در زمینه دسترسی به دارایی‌های ارزی کشور در بانک‌های خارجی در نتیجه این تحریم‌ها، عامل اصلی بی‌ثباتی بازار ارز و به دنبال آن، بازارهای دیگر در نخستین روزهای سال جاری بود. از سوی دیگر، شیوع ویروس کرونا که از پایان سال ۱۳۹۸ آغاز شده بود، در سال ۱۳۹۹ نیز تداوم یافت و افزون بر تحمیل فشار سنگین بر بخش بهداشت و درمان کشور، مشکلات دوجندانی را برای کشورهای مختلف مردم و نیز کسب و کارهای فعال در بخش‌های مختلف اقتصادی - به‌ویژه بخش خدمات - به وجود آورد. افزون بر این، شیوع ویروس کرونا از نظر محدودیت‌های پیش آمده در حوزه تجارت خارجی و در نتیجه، افت صادرات غیرنفتی نیز آثار منفی بر فعالان اقتصادی و مدیریت بازار ارز داشت که هم‌زمان با شدت یافتن تحریم‌های خارجی، زمینه‌ساز افزایش نرخ ارز و پیامدهای منفی ناشی از آن بود. در چنین شرایطی، بانک مرکزی مطابق با اهداف و رسالت خود در مهار تورم و کمک به رشد اقتصادی، مجموعه تدابیر و اقدام‌هایی را در قالب سیاست‌های پولی، ارزی و اعتباری در دستور کار قرار داد؛ در این راستا، مقام پولی افزون بر راه‌اندازی سازوکار مدرن سیاست پولی (عملیات بازار باز) بیشتر با هدف جلوگیری از پولی شدن کسری بودجه دولت و در نهایت، تعقیب اهداف تورمی، اصلاحات نظام بانکی و نیز به‌کارگیری سیاست‌های مدیریت بازار ارز را نیز با قدرت دنبال کرد. افزون بر این، در نبود حمایت‌های بودجه‌ای و مالی دولت، بانک مرکزی با هدف کمک به خانوارها و بنگاه‌های آسیب‌دیده از شیوع ویروس کرونا، سیاست‌های اعتباری جدیدی اتخاذ کرد که این تمهیدات آثار پولی داشتند. به‌رغم اتخاذ مجموعه این اقدام‌ها و سیاست‌ها، دستیابی به اهداف تورمی اعلام شده از سوی بانک مرکزی تحت الشعاع التهابات بازار ارز قرار گرفت؛ به‌طوری که نرخ تورم ماهانه در ماه‌های اردیبهشت تا شهریور ۱۳۹۹ بیشتر به دلیل فشار هزینه، سطوح بالایی را تجربه کرد.

در بخش حقیقی اقتصاد نیز متأثر از شرایط پیش آمده به‌ویژه شیوع ویروس کرونا، تولید ناخالص داخلی و تولید ناخالص داخلی بدون نفت به قیمت پایه (به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰) در سه‌ماهه نخست سال ۱۳۹۹ به ترتیب با کاهش ۲/۹ و ۰/۶ درصدی مواجه شدند؛ ولی در فصل دوم سال جاری این روند معکوس شد و رشد اقتصادی با و بدون نفت به ترتیب ارقام ۵/۱ و ۳/۲ درصد را نسبت به فصل مشابه سال پیشین ثبت کردند. بررسی ارزش‌افزوده بخش‌های مختلف اقتصاد کشور نشان می‌دهد که گروه‌های «نفت» و «صنایع و معادن» بیشترین سهم را در بهبود رشد اقتصادی در فصل دوم سال ۱۳۹۹ داشته‌اند؛ به‌طوری که با بهبود نسبی صادرات نفتی، ارزش‌افزوده بخش نفت پس از ثبت رشد منفی در ۸ فصل پیاپی، در تابستان سال ۱۳۹۹ با رشد ۲۲/۲ درصدی همراه شد و ارزش‌افزوده گروه صنایع و معادن نیز -متأثر از رشد چشمگیر ۱۱/۹ درصدی شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی (با سهم حدود ۷۰ درصدی از کل ارزش‌افزوده بخش صنعت) نسبت به سه‌ماهه دوم سال ۱۳۹۸- از رشد ۷/۹ درصدی برخوردار شد. همچنین، ارزش‌افزوده بخش خدمات که در سه‌ماهه نخست متأثر از شیوع ویروس کرونا رشد منفی را تجربه کرده بود، در تابستان ۱۳۹۹ با رشد مثبت ۱/۴ درصدی همراه شد. با این شرایط، تولید ناخالص داخلی و تولید ناخالص داخلی بدون نفت در نیمه نخست سال ۱۳۹۹ به ترتیب رشدهای مثبت ۱/۳ و ۱/۴ درصدی را نسبت به زمان مشابه سال گذشته تجربه کردند. مروری بر تحولات رشد اقتصادی به‌خوبی نشان می‌دهد که سیاست‌ها و اقدام‌های مجموعه سیاست‌گذاری بانک مرکزی شرایط مناسبی را برای مدیریت آثار منفی تحریم‌ها و شیوع ویروس کرونا و خروج از رکود فراهم کرده و پیش‌بینی می‌شود این روند در فصل‌های آتی سال جاری نیز ادامه داشته باشد.

تجزیه و تحلیل سیاست‌های اقتصادی

سیاست‌ها و اقدامات بانک مرکزی در نیمه نخست سال جاری در حوزه‌های مختلف پولی، ارزی، اعتباری و نظارتی بر ثبات بخشی به اقتصاد کلان کشور متمرکز بود.

۱. سیاست‌های پولی

در حوزه سیاست‌های پولی، مهم‌ترین اقدام بانک مرکزی اعلام چارچوب هدف‌گذاری نرخ تورم در خردادماه سال جاری به‌منظور کنترل افزایش سطح عمومی قیمت‌ها و حفظ ارزش پول ملی بود. ابزارهای بانک مرکزی برای دستیابی به اهداف تورمی، استفاده از عملیات بازار باز و هدف‌گذاری میانی نرخ سود در بازار بین بانکی است. در این راستا، بانک مرکزی با برقراری دالان نرخ سود، نرخ کف دالان را در تاریخ ۱۳ خردادماه ۱۳۹۹ در سطح ۱۰ درصد تعیین کرد و در سه مرحله آن را به ۱۴ درصد افزایش داد. این اقدام بانک مرکزی در مواجهه با کاهش قابل ملاحظه نرخ سود بازار بین بانکی در پی افزایش منابع ریالی در این بازار اتخاذ شد. همچنین، به‌منظور هماهنگی با تغییر سازوکار تأمین کسری بودجه دولت از درآمدهای نفتی به انتشار اوراق و استفاده از اوراق در عملیات بازار باز، بانک مرکزی عهده‌دار عاملیت فروش اوراق بدهی دولتی در قالب ایجاد کارگزاری در راستای کاهش هزینه‌های معاملاتی و تسهیل دسترسی بانک‌ها و مؤسسات مالی غیربانکی به اوراق مزبور شد. بر این اساس، اداره عملیات بازار باز بانک مرکزی از ۱۳ خردادماه (نخستین حراج) تا پایان شهریورماه سال ۱۳۹۹ در مجموع، با برگزاری ۱۶ مرحله حراج، معادل ۶۹۸ هزار میلیارد ریال انواع اوراق بدهی دولتی را به بانک‌ها و نهادهای دیگر مالی به فروش رساند که این موضوع نقش چشمگیری در جلوگیری از پولی شدن کسری بودجه دولت داشته است. افزون بر این، در راستای توسعه و تعمیق عملیات بازار باز، شیوه‌نامه قرارداد خرید مجدد (Repo) و قرارداد خرید معکوس (Repo-Reverse) در این دوره تصویب و در نیمه دوم سال جاری برای نخستین بار در کشور اجرایی شد.

اقدام‌های دیگر بانک مرکزی در حوزه سیاست‌های پولی در نیمه نخست سال ۱۳۹۹ به مدیریت نقدینگی و افزایش جذابیت ابزارهای بازار پول برای کاهش سیالیت نقدینگی معطوف بود. در این خصوص، می‌توان به مواردی مانند تکلیف بانک‌ها و مؤسسات اعتباری مبنی بر نگهداری حداقل ۳ درصد از مانده کل سپرده‌های خود به‌صورت اوراق مالی اسلامی، افزایش تنوع سپرده‌های بانکی و افزایش سقف

نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های سرمایه‌گذاری (کوتاه‌مدت عادی ۱۰ درصد، کوتاه‌مدت ویژه سه‌ماهه ۱۲ درصد، کوتاه‌مدت ویژه شش‌ماهه ۱۴ درصد، سپرده با سررسید یک سال ۱۶ درصد و با سررسید دو سال ۱۸ درصد)، اعطای مجوز انتشار گواهی سپرده عام ۱۸ درصدی تا سقف حداکثر ۲۰ درصد سپرده‌های بلندمدت، تصویب انتشار ابزار جدید اوراق ودیعه توسط بانک مرکزی و تفویض اختیار تعیین نسبت سپرده قانونی در دامنه ۱۰ تا ۱۳ درصد به رئیس کل بانک مرکزی در شورای پول و اعتبار در راستای اجرای برنامه‌های حمایتی شیوع ویروس کرونا، اشاره کرد.

۲. سیاست‌های ارزی

بانک مرکزی در شش‌ماهه نخست سال ۱۳۹۹ با به‌کارگیری ابزارهای در دسترس، سیاست ارزی کشور را به سمت تقویت ذخایر ارزی، تأمین نیازهای اساسی کشور و تکیه بر کارکرد بازار برای تعیین نرخ ارز هدایت کرد. در این چارچوب، مهم‌ترین اقدام‌های اجرایی بانک مرکزی در بخش ارزی کشور بر تداوم مدیریت بازار ارز به شکل مداخله در حاشیه بازار، تسهیل عرضه و تأمین ارز موردنیاز واحدهای مختلف تولیدی برای واردات مواد اولیه و واسطه‌ای، تقویت و ارتقای سامانه‌های ارزی، تعامل با طرف‌های تجاری با هدف بهره‌مندی بیشتر از درآمدهای ارزی کشور، ایجاد محدودیت و اعمال سقف در خصوص میزان ارز قابل حمل، نگهداری و مبادله در داخل کشور توسط اشخاص با ابلاغ دستورالعمل مربوطه، بازنگری در اقلام کالایی مشمول دریافت ارز ترجیحی جهت واردات، برنامه‌ریزی لازم برای تأمین به‌موقع ارز کالاهای اساسی و دارو و تجهیزات پزشکی و نیز تدوین بسته سیاستی چگونگی برگشت ارز حاصل از صادرات سال ۱۳۹۹ و رفع تعهدات ایفا نشده سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ با همکاری بیش از پیش با نهادها و دستگاه‌های ناظر به‌ویژه قوه قضاییه به منظور برخورد با صادرکنندگان متخلف، معطوف بوده است.

۳. سیاست‌های اعتباری

سیاست‌های اتخاذشده بانک مرکزی در حوزه اعتباری در شش‌ماهه نخست سال ۱۳۹۹ در بیشتر موارد بر کاهش آسیب‌های ناشی از شیوع ویروس کرونا و کمک به خانوارها و بنگاه‌های آسیب‌دیده از این بیماری متمرکز بود. بر اساس مصوبات ستاد ملی مقابله با کرونا، مقرر شد ۷۵۰ هزار میلیارد ریال تسهیلات برای حمایت از قشرهای مختلف مردم و کسب‌وکارهای آسیب‌دیده از شیوع ویروس کرونا از محل منابع بانک‌ها (۵۰۰ هزار میلیارد ریال) و ذخیره قانونی بانک‌ها (۲۵۰ هزار میلیارد ریال) تخصیص

یابد. بر همین اساس، بخشنامه مورخ ۲۱ اسفندماه ۱۳۹۸ در خصوص عناوین بخش‌ها و رشته‌های کسب‌وکارهایی که به‌طور مستقیم از بیماری کرونا دچار بیشترین آسیب شده‌اند، اصلاح و رشته‌های ۱۳گانه مصوب ستاد ملی مقابله با کرونا در اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۹ به شبکه بانکی کشور ابلاغ شد. افزون بر این، بانک مرکزی در راستای ایجاد ثبات در بازار اجاره و حمایت از مستأجران کم‌درآمد، موضوع کمک‌و‌دب‌عه مسکن را در قالب «اعطای تسهیلات مرابحه خرید کالا و خدمات» از محل منابع اختصاص‌یافته به ستاد ملی مقابله با کرونا در دستور کار قرار داد؛ همچنین، در این دوره به‌منظور هدایت نقدینگی به سمت بخش‌های تولیدی و توجه به مولد کردن تسهیلات بانکی، واحد نظارت بر زنجیره تأمین در بانک مرکزی ایجاد شد و تعداد بانک‌های عامل مجری طرح گام نیز افزایش یافت. در تیرماه سال ۱۳۹۹ نیز «دستورالعمل تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط در سال ۱۳۹۹» همانند سال‌های پیشین با هدف هموارسازی مسیر تولید ملی و تأمین سرمایه در گردش بنگاه‌های اقتصادی، به شبکه بانکی کشور ابلاغ شد. از دیگر اقدامات مهم شبکه بانکی کشور در حوزه اعتباری در این دوره می‌توان به تأمین مالی صنایع پیشران و شرکت‌های دانش‌بنیان، اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج، خرید تضمینی گندم و سایر محصولات کشاورزی مطابق سنوات گذشته اشاره نمود.

۴. سیاست‌های نظارتی

افزون بر اتخاذ سیاست‌های پولی، ارزی و اعتباری، بانک مرکزی در راستای اهداف و وظایف خود مجموعه اقدام‌هایی را در حوزه نظارتی و اصلاح نظام بانکی در دستور کار خود قرار داده که در حال اجراست و مهم‌ترین آن‌ها عبارت از سامان‌دهی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری ناسالم، اصلاح ترازنامه و حل مشکل ناترازی بانک‌های ناسالم، ادغام بانک‌ها و مؤسسه اعتباری وابسته به نیروهای مسلح در بانک سپه، سامان‌دهی اضافه برداشت بانک‌ها و کاهش حجم آن و منوط کردن هرگونه دریافت اعتبار و اضافه برداشت بانک‌ها به ارائه وثیقه، پیگیری وصول مطالبات بانک مرکزی از مؤسسات غیرمجاز، الزام بانک‌ها به افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها، آورده نقدی و صرف سهام و نیز تسریع در فروش اموال مازاد، وضع مقررات جدید در تراکنش‌های بانکی همچون تفکیک حساب‌های تجاری از حساب‌های اشخاص، محدودیت در تراکنش‌های اشخاص حقیقی و لزوم ارائه اسناد مثبت‌ه برای اشخاص حقوقی و نیز

حساب‌های تجاری، تدوین و ابلاغ شیوه‌نامه چگونگی امهال مطالبات معوق بانک‌ها در جهت رعایت ملاحظات و قواعد شرعی در امهال مطالبات است.

تحولات بخش حقیقی اقتصاد

بر اساس برآوردهای اولیه، تولید ناخالص داخلی کشور به قیمت پایه و به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰ از ۳۱۸۶ هزار میلیارد ریال در نیمه نخست سال ۱۳۹۸ به ۳۲۲۹ هزار میلیارد ریال در نیمه نخست سال ۱۳۹۹ افزایش یافت و نرخ رشد اقتصادی ۱/۳ درصد را در این دوره زمانی به ثبت رساند؛ همچنین، تولید ناخالص داخلی بدون نفت نیز در این دوره برابر ۱/۴ درصد رشد داشت. گفتنی است عملکرد رشد اقتصادی در نیمه نخست سال جاری بیشتر ناشی از بهبود رشد اقتصادی در فصل تابستان سال ۱۳۹۹ نسبت به مدت مشابه سال پیشین بوده است؛ به طوری که رشد تولید ناخالص داخلی بدون نفت که پس از ۴ فصل مثبت در سال ۱۳۹۸، در فصل نخست سال ۱۳۹۹ متأثر از شیوع ویروس کرونا منفی شده بود، در فصل دوم سال ۱۳۹۹ به روند پیشین خود بازگشت و بار دیگر با رشد مثبت ۳/۲ درصدی همراه شد. همچنین، با ثبت رشد ۲۲/۲ درصدی ارزش‌افزوده بخش نفت در فصل دوم سال جاری پس از ۸ فصل پیایی رشد منفی در این بخش و همچنین، ثبت رشد ۷/۹ درصدی ارزش‌افزوده گروه صنایع و معادن در این دوره، رشد اقتصادی با نفت کشور نیز رقم قابل ملاحظه ۵/۱ درصدی را در تابستان سال ۱۳۹۹ به ثبت رساند که در شرایط تحریمی و همچنین، شیوع ویروس کرونا در کشور، نویدبخش خروج از رکود اقتصادی در سال جاری بوده و پیش‌بینی می‌شود این روند در فصل‌های آتی نیز تداوم یابد.

برآورد ارزش‌افزوده بخش‌های اصلی اقتصادی در نیمه نخست سال ۱۳۹۹ نشان می‌دهد که تنها گروه خدمات در این دوره متأثر از شیوع ویروس کرونا با رشد منفی (۰/۲ درصد) مواجه شده و گروه‌های دیگر، رشد مثبت را تجربه کرده‌اند؛ به طوری که گروه‌های کشاورزی، نفت، صنایع و معادن در این دوره در مقایسه با شش‌ماهه نخست سال ۱۳۹۸ به ترتیب رشد ۴/۴، ۰/۸ و ۵/۴ درصدی را به ثبت رساندند. افزون بر این، بررسی ارزش‌افزوده فعالیت‌های مختلف اقتصادی نشان می‌دهد که افزایش ارزش‌افزوده فعالیت‌های "صنعت"، "خدمات مؤسسات پولی و مالی"، "کشاورزی" و "برق، گاز و آب" بیشترین نقش را در افزایش تولید ناخالص داخلی در شش‌ماهه نخست سال جاری داشته‌اند؛ به طوری که سهم

ارزش افزوده هر یک از این فعالیت‌ها در نرخ رشد ۱/۳ درصدی تولید ناخالص داخلی در این دوره به ترتیب ۰/۸، ۰/۵، ۰/۵ و ۰/۴ واحد درصد بوده است.

تحولات بخش اسمی اقتصاد

الف) وضعیت متغیرهای حوزه پولی و اعتباری

حجم نقدینگی در پایان شهریورماه ۱۳۹۹ به رقم ۲۸۹۵۸/۹ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به پایان سال ۱۳۹۸ برابر ۱۷/۱ درصد رشد نشان می‌دهد و در مقایسه با رشد نقدینگی دوره مشابه سال پیشین (۱۲/۹ درصد)، ۴/۲ واحد درصد افزایش داشته است؛ همچنین، نقدینگی در دوازده‌ماهه منتهی به پایان شهریورماه ۱۳۹۹ برابر ۳۶/۲ درصد رشد یافت که نسبت به رشد دوره مشابه سال پیشین (۲۷/۲ درصد)، افزایش نشان می‌دهد. پایه پولی نیز در پایان شهریور سال ۱۳۹۹ با رشدی برابر ۵/۴ درصد نسبت به پایان اسفند ۱۳۹۸ به ۳۷۲۰/۶ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به رشد دوره مشابه در سال ۱۳۹۸ (۱۱/۱ درصد)، ۵/۷ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. افزون بر این، پایه پولی در دوازده‌ماهه منتهی به پایان شهریورماه ۱۳۹۹ برابر ۲۶/۱ درصد رشد یافت که نسبت به رشد دوره مشابه سال پیشین (۲۵/۸ درصد)، افزایش ناچیزی داشته است. عوامل اصلی رشد پایه پولی در شهریورماه ۱۳۹۹ مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها و خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی بوده است. خالص سایر اقلام بانک مرکزی با سهمی کاهنده برابر ۴/۷ واحد درصد، تنها عامل کاهنده پایه پولی در شش‌ماهه نخست سال ۱۳۹۹ بوده است. همچنین، در پایان شهریور ۱۳۹۹، ضریب فزاینده نقدینگی به رقم ۷/۷۸۳ رسید و نسبت به پایان سال ۱۳۹۸، ۱۱/۱ درصد افزایش یافت که در مقایسه با رشد دوره مشابه سال ۱۳۹۸ (۱/۷ درصد)، افزایش نشان می‌دهد. گفتنی است، رشد ضریب فزاینده در نیمه نخست سال ۱۳۹۹ بیشتر به کاهش نسبت سپرده قانونی (برای تأمین بخشی از منابع مالی مورد نیاز به منظور اعطای تسهیلات به خانوارها و بنگاه‌های آسیب‌دیده از شیوع ویروس کرونا) و نیز کاهش ذخایر اضافی بانک‌ها (بیشتر به دنبال خرید اوراق مالی دولت) مربوط بود. با این حال، بانک مرکزی در پایان شهریور سال ۱۳۹۹ با هدف مدیریت رشد نقدینگی، نسبت سپرده قانونی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری را به سطوح اولیه برگرداند و رشد ضریب فزاینده نقدینگی از محل نسبت سپرده قانونی متوقف شد.

کل تسهیلات پرداخت شده شبکه بانکی کشور به بخش‌های مختلف اقتصادی در شش‌ماهه نخست سال ۱۳۹۹ برابر ۶۹۶۷/۲ هزار میلیارد ریال بوده است که نسبت به رقم دوره مشابه سال پیشین به میزان ۸۲/۳ درصد افزایش نشان می‌دهد.^۱ گفتنی است ۶۰/۷ درصد از تسهیلات پرداختی به بخش‌های مختلف اقتصادی در این دوره به تأمین مالی سرمایه در گردش اختصاص داشته است. همچنین، نسبت مطالبات غیرجاری به کل تسهیلات اعطایی (ارزی و ریالی) در پایان شهریور سال ۱۳۹۹ به ۸/۷ درصد رسید که نسبت به پایان سال ۱۳۹۸ (۹/۰ درصد) و پایان شهریورماه ۱۳۹۸ (۱۰/۱ درصد)، کاهش نشان می‌دهد.

ب) تحولات بخش خارجی اقتصاد

بر اساس برآوردهای مقدماتی، در نیمه نخست سال ۱۳۹۹ حساب جاری تراز پرداخت‌ها با کسری ۱/۸ میلیارد دلاری مواجه شد. کسری حساب‌های خدمات و کالا از دلایل اصلی ایجاد کسری حساب جاری در این دوره هستند. در شش‌ماهه نخست سال ۱۳۹۹، ارزش فوب صادرات کالا با ۳۵/۳ درصد کاهش نسبت به مدت مشابه سال پیش از آن به ۲۰/۱ میلیارد دلار رسید که این کاهش بیشتر ناشی از افت ۴۷/۱ درصدی صادرات نفتی بود؛ همچنین، ارزش فوب واردات کالا با ۱۶/۷ درصد کاهش نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۸، به ۲۱/۰ میلیارد دلار رسید. مجموع تعهدات خارجی کشور نیز در پایان شهریورماه سال ۱۳۹۹ رقم ۲۱/۵ میلیارد دلار بود که ۵۹/۶ درصد (۱۲/۸ میلیارد دلار) آن را تعهدات بالقوه و ۴۰/۴ درصد (۸/۷ میلیارد دلار) آن را تعهدات بالفعل (بدهی‌های خارجی) تشکیل می‌داد. سهم بدهی‌های کوتاه‌مدت از کل بدهی‌های خارجی (تعهدات بالفعل) ۱۹/۰ درصد و سهم بدهی‌های بلندمدت از کل بدهی‌های خارجی در دوره زمانی یادشده ۸۱/۰ درصد بوده است.

پ) تحولات بازار دارایی‌ها

در نیمه نخست سال ۱۳۹۹، متوسط نرخ اسمی یورو در بازار آزاد برابر ۲۲۳/۴ هزار ریال بود که نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۸ برابر ۵۳/۱ درصد افزایش داشت. همچنین هر دلار آمریکا در این دوره برابر

۱. در خصوص عوامل مؤثر بر افزایش تسهیلات پرداختی در این دوره می‌توان به بهبود روش‌های گزارش‌گیری و همچنین تکمیل و اصلاح اطلاعات موجود در سامانه‌های بانک مرکزی توسط بانک‌ها و مؤسسات اعتباری، افزایش منابع بانک‌ها و مؤسسات اعتباری، تسهیلات پرداختی به اقشار آسیب‌دیده از شیوع ویروس کرونا، تسهیلات کمک ودیعه مسکن مستأجران و افزایش تسهیلات پرداختی به شرکت‌های کارگزاری فعال در بازار سرمایه اشاره کرد.

۱۹۸/۵ هزار ریال ارزش‌گذاری شد که در مقایسه با مدت مشابه سال پیشین به میزان ۵۴/۰ درصد افزایش یافت. قیمت تمامی قطعات سکه طلا نیز در شش‌ماهه نخست سال ۱۳۹۹ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۸ افزایش یافت که در این میان، سکه طرح جدید با ۱۰۲/۱ درصد و ربع سکه با ۶۹/۱ درصد به ترتیب بیشترین و کمترین افزایش را به خود اختصاص دادند. در شش‌ماهه نخست سال ۱۳۹۹، شاخص کل بورس و ارزش بازاری بورس نسبت به پایان سال ۱۳۹۸ به ترتیب با ۲۱۱/۰ و ۲۲۰/۵ درصد رشد همراه بودند. در فرابورس نیز شاخص کل و ارزش بازار به ترتیب با ۱۶۷/۰ و ۱۸۰/۰ درصد رشد نسبت به پایان سال ۱۳۹۸ همراه شدند.

جمع‌بندی

در اوایل سال ۱۳۹۹، از یک سو، تشدید تحریم‌های خارجی و انتظارات منفی اقتصادی ناشی از آن به طور خاص در زمینه کاهش عایدات ارزی کشور، زمینه‌ساز افزایش نرخ ارز گردید و از سوی دیگر، تعطیلی و کاهش فعالیت بخشی از واحدهای کسب‌وکار به دلیل رعایت مقررات بهداشتی که به کاهش سطح فعالیت‌های اقتصادی به طور خاص بخش خدمات منجر شد، شرایط سختی را برای تنظیم سیاست‌های پولی و اعتباری کشور ایجاد کردند. در این شرایط و در راستای تحقق شعار سال ۱۳۹۹ (جهش تولید)، مجموعه سیاست‌های حمایتی برای کاهش آثار منفی شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد خانوارها و فعالیت‌های اقتصادی از سوی سیاست‌گذاران بخش‌های مختلف اقتصادی اتخاذ شد. در این راستا، اقدامات بانک مرکزی در حوزه ارزی بر تأمین ارز موردنیاز واحدهای مختلف تولیدی و تأمین نهاده‌ها و کالاهای اساسی و در حوزه اعتباری نیز بر تأمین اعتبارات موردنیاز بنگاه‌های اقتصادی معطوف بود. با سیاست‌های اتخاذ شده و حمایت‌های صورت‌گرفته، زمینه مناسبی برای رشد فعالیت‌های اقتصادی در فصل دوم سال ۱۳۹۹ فراهم شد و رشد اقتصادی در تمام بخش‌های اقتصادی مثبت شد. در مجموع، در این دوره با وجود فاصله گرفتن از تورم هدف اعلام‌شده، رشد اقتصادی کشور متأثر از بهبود نسبی شرایط اقتصادی در مسیر صعودی قرار گرفت و البته پیش‌بینی می‌شود به دنبال تحولات مثبت بین‌المللی ایجاد شده و معکوس شدن انتظارات تورمی، روند تحولات نرخ تورم نیز وارد مسیر اصلاحی شود.